

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ПСИХОДІАГНОСТИЧНИХ МЕТОДИК: СТАТИСТИЧНИЙ І ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Татьянчиков Андрій Олександрович,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри психології

Національного університету «Одеська юридична академія»

ORCID ID: 0000-0003-1721-0891

Researcher ID: T-7460-2018

У сучасній українській психологічній практиці спостерігається суттєвий дефіцит валідних і стандартизованих психодіагностичних методик, адаптованих до українського соціокультурного контексту. Після затвердження переліку валідних методів психологічної діагностики (Наказ МОЗ України № 2118 від 13.12.2023 р.) актуалізувалася необхідність у створенні науково обґрунтованих підходів до адаптації, стандартизації та нормування зарубіжних психодіагностичних інструментів, які використовуються в практиці українських психологів.

У статті висвітлено методологічні та статистичні засади процесу стандартизації психодіагностичних методик. Визначено ключові етапи адаптації, серед яких: лінгвістичний (із застосуванням прямого та зворотного перекладу для забезпечення смислової еквівалентності), культурний (з урахуванням особливостей соціального й ціннісного контексту українського суспільства), пілотажне тестування, психометрична перевірка та нормування результатів. Особливу увагу приділено статистичним процедурам оцінювання надійності (коефіцієнти α Кронбаха, ω Макдональда, ретестова, паралельна надійність, надійність частин тесту) і валідності (конструктивна, конвергентна, дивергентна). Розкрито роль факторного та кореляційного аналізу у підтвердженні структурної узгодженості шкал та збереженні концептуальної цілісності методики після адаптації.

Визначено особливості нормування результатів психодіагностичних методик на основі емпіричних статистичних показників – середнього значення, стандартного відхилення та процентильних меж. Такий підхід дозволяє формувати нормативи, що адекватно відображають реальний розподіл показників у сучасній українській популяції, забезпечуючи коректність інтерпретації результатів тестування. Підкреслено, що норми, визначені для іноземних вибірок, не можуть бути автоматично перенесені в українські умови без статистичної перевірки їх валідності з урахуванням культурних, демографічних та соціально-психологічних чинників.

Запропонована система етапів адаптації, психометричної перевірки та статистичних процедур створює цілісну модель стандартизації психодіагностичних методик, яка підвищує достовірність вимірювань, забезпечує наукову обґрунтованість результатів і сприяє розвитку доказової психологічної практики. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні у створенні єдиного електронного реєстру адаптованих методик та впровадженні цифрових технологій для автоматизованої перевірки надійності й валідності тестів.

Ключові слова: психодіагностика, стандартизація, адаптація методик, валідність, надійність, коефіцієнт Кронбаха, коефіцієнт Макдональда, нормування, психометричний аналіз, методологія психологічного дослідження.

Tatianchikov Andrii. Methodological Foundations of the Standardization of Psychodiagnostic Methods: Statistical and Theoretical Analysis

In contemporary Ukrainian psychological practice, there remains a significant shortage of valid and standardized psychodiagnostic methods adapted to the Ukrainian sociocultural context. Following the approval of the official list of valid psychological diagnostic methods (Order of the Ministry of Health of Ukraine No. 2118 dated December 13, 2023), the need has arisen for scientifically grounded approaches to the adaptation, standardization, and norming of foreign psychodiagnostic instruments used by Ukrainian practitioners.

The article outlines the methodological and statistical foundations of the standardization process for psychodiagnostic tools. The key stages of adaptation are identified, including: the linguistic stage (involving direct and back translation to ensure semantic equivalence), the cultural stage (considering the social and value context of Ukrainian society), pilot testing, psychometric evaluation, and norming of results. Particular attention is paid to statistical procedures for assessing reliability (Cronbach's α , McDonald's ω , test-retest reliability, parallel-form reliability, and split-half reliability) and validity (construct, convergent, and divergent). The role of factor and correlation analyses in confirming the structural consistency of scales and maintaining conceptual integrity after adaptation is emphasized.

The specific features of norming psychodiagnostic test results based on empirical statistical indicators—mean values, standard deviations, and percentile boundaries—are defined. This approach enables the development of norms that accurately reflect the real distribution of scores in the modern Ukrainian population, ensuring the correctness of result interpretation. It is emphasized that norms derived from foreign samples cannot be automatically transferred to Ukrainian conditions without statistical verification of their validity, taking into account cultural, demographic, and psychosocial factors.

The proposed framework of adaptation stages, psychometric evaluation, and statistical procedures establishes a comprehensive model for the standardization of psychodiagnostic methods, enhancing measurement accuracy, ensuring scientific validity, and contributing to the development of evidence-based psychological practice. Future research prospects include the creation of a unified electronic registry of adapted methods and the implementation of digital technologies for automated reliability and validity testing.

Key words: psychodiagnostics, standardization, method adaptation, validity, reliability, Cronbach's α , McDonald's ω , norming, psychometric analysis, psychological research methodology.

Вступ. В Україні тривалий час спостерігається дефіцит якісно адаптованих психодіагностичних методик, валідних для української вибірки. Більшість інструментів, що нині застосовуються в практиці, є або перекладами застарілих тестів, або прямими запозиченнями зарубіжних методик без повного циклу психометричної адаптації – лінгвістичної, культурної та нормативної. Крім того, тестові норми багатьох застарілих методик були встановлені на вибірках, які суттєво відрізняються від сучасного українського населення за соціокультурними, економічними та психологічними характеристиками. Внаслідок цього такі норми втрачають актуальність і не можуть адекватно відображати реальний рівень вираженості психологічних показників у теперішніх умовах. Це призводить до викривлення результатів вимірювання, зниження точності психологічних висновків і унеможливує порівняння даних різних досліджень.

Важливим кроком у напрямі підвищення якості психологічної діагностики стало затвердження Наказу МОЗ України від 13 грудня 2023 р. № 2118 «Про затвердження переліку валідних методів психологічної діагностики, які можуть використовуватися для проведення психологічної діагностики та оцінки якості психологічної допомоги» [1]. Цей документ закріплює офіційний перелік методик, більшість з яких є зарубіжними розробками. Таким чином, постає об'єктивна необхідність їх науково коректної адаптації, перевірки психометричних характеристик і стандартизації для українського контексту.

Застосування неадаптованих або формально перекладених тестів без оновлення норм і перевірки валідності створює ризики недостовірної діагностики, що може мати етичні, професійні та навіть правові наслідки. У контексті зростання запиту на психологічну допомогу, спричиненого війною, травматичними подіями та потребами реабілітації, особливо актуальним є використання надійних, культурно релевантних і стандартизованих інструментів.

Отже, питання розроблення методологічних засад стандартизації психодіагностичних інструментів набуває стратегічного значення. Воно передбачає не лише статистичну перевірку надійності, валідності та нормування, а й створення єдиного науково обґрунтованого підходу до побудови, апробації й оцінювання якості тестів.

Метою статті є здійснення теоретико-методологічного аналізу процедури стандартизації психодіагностичних інструментів, визначення оптимальних статистичних критеріїв і показників для оцінювання їхніх психометричних властивостей, а також окреслення алгоритму адаптації та нормування зарубіжних методик відповідно до українського соціокультурного контексту.

Матеріали та методи. Аналіз сучасних наукових джерел засвідчує, що в останні роки в українському науковому просторі спостерігається зростання кількості досліджень, спрямованих на адаптацію та стандартизацію зарубіжних психодіагностичних методик для українських вибірок. Дані щодо адаптації окремих методик узагальнено та наведено в таблиці 1.

Як видно з узагальнених даних, процес адаптації психодіагностичних методик в Україні поступово активізується, охоплюючи різні напрями психологічної діагностики. У більшості досліджень використовуються сучасні психометричні підходи, зокрема перевірка внутрішньої узгодженості, ретестової надійності, конструктивної та конвергентної валідності, що свідчить про підвищення рівня наукової культури у вітчизняній психодіагностиці.

На основі узагальнення сучасних публікацій та практичного досвіду психометричної роботи можна окреслити типову логіку процесу адаптації психодіагностичних методик, яка охоплює низку послідовних етапів, спрямованих на забезпечення їхньої валідності, надійності та культурної релевантності.

Результати дослідження. Процес адаптації та стандартизації зарубіжних психодіагностичних інструментів є складним і багатоступеневим. Він передбачає кілька послідовних етапів:

Таблиця 1

Назва методики	Рік адаптації, вибірка	Основні психометричні показники
Шкала сприйнятого стресу (PSS-10) [4]	2022. 318 осіб віком 14-70 р. (83% жінок, 17% чоловіків)	$\alpha=0,840$; критеріальна, конструктивна, прогностична валідність
16-PF Кеттелла [5]	2023. 290 осіб (200 чоловіків і 90 жінок) віком від 18 до 30 років, працівники Національної поліції, курсанти профільних ЗВО	критеріальна валідність, середньонормативні показники
Шкала задоволення життям Е. Дінера (SWLS) [6]	2024. 1227 осіб (66% жінок, 34% чоловіків)	$\alpha = 0,809$; $\omega=0,815$; надійність, структурна, конвергентна, дискримінантна валідність
Каліфорнійський психологічний опитувальник (CPI) [7]	380 працівників Національної поліції України (288 чоловіків, 92 жінок)	Ретестова надійність, надійність паралельних форм, $\alpha = 0,71$, конструктивна валідність
Шкала генералізованого тривожного розладу (GAD-7) [8]	2024. Вибірка цивільних в Україні та мігрантів за кордоном $n=1101$ (786 та 315 осіб) 17-75 років	$\alpha = 0,89$; $\omega=0,88$; ретестова надійність; надійність частин тесту; конвергентна, дивергентна валідність
Опитувальник «Великої п'ятірки» (BFI) [9]	2018. 120 осіб (40 чоловіків, 80 жінок), середній вік 18,7 років	Ретестова надійність, надійність паралельних форм, $\alpha = 0,69$
Шкала самооцінки Розенберга (RSES) [10]	2024. 537 осіб (168 чоловіків, 369 жінок) віком 11-45 років	$\alpha = 0,88$, конвергентна валідність, ретестова надійність
Brief-COPE [11]	2023. 192 особи віком 17-44 роки	$\alpha = 0,66$; ретестова надійність
Оцінка статусів професійної ідентичності (VISA-19) [12]	2023. 458 осіб (62% жінок, 38% чоловіків) віком 17-22 років	$\alpha = 0,69...0,81$; надійність; конвергентна валідність

1. Переклад та лінгвістична адаптація методики.

Етап передбачає забезпечення смислової, термінологічної та культурної еквівалентності україномовної версії з оригіналом. Використовується метод подвійного перекладу (прямого та зворотного) та процедура узгодження альтернативних варіантів. При цьому важливо не лише граматично відтворити зміст, а й зберегти культурні, соціальні та контекстуальні нюанси оригіналу.

Згідно процедури лінгвістичної адаптації, два фахівця-філологи, які розуміються на психологічній термінології, здійснюють паралельний переклад інструкції та пунктів опитувальника. Варіанти перекладу порівнюються та узгоджуються незалежними експертами, після чого проводиться зворотний переклад двома перекладачами, які не знають назви й змісту методики. Експерт-філолог оцінює обидва варіанти на еквівалентність оригіналу за визначеною шкалою. При виявленні смислових розбіжностей, формулювання в перекладі уточнюються.

2. Культурна адаптація. Метою даного етапу є забезпечення відповідності перекладеної методики соціокультурному контексту цільової вибірки. Навіть за якісного лінгвістичного перекладу окремі терміни, вислови чи ситуаційні приклади можуть бути незрозумілими або неприйнятними для респондентів іншої культури, тому їх необхідно адаптувати змістовно, не змінюючи психологічного змісту.

На цьому етапі експертами з психології та лінгвістики аналізується кожен пункт методики з огляду на зрозумілість, культурну релевантність і відсутність упереджених формулювань. Особлива увага приділяється: коректності соціальних і культурних контекстів у твердженнях (професії, побут, соціальні ролі, цінності); доречності термінів і прикладів у сучасному українському суспільстві; нейтральності висловів щодо гендеру, віку, статусу, релігії тощо; відповідності шкал оцінювання звичним для респондентів форматам відповідей.

Якщо окремі пункти викликають непорозуміння або мають культурні невідповідності, вони редагуються або замінюються еквівалентними за змістом виразами, які зберігають психологічну сутність запитання. У разі потреби проводяться експертні обговорення і пілотне тестування невеликої групи респондентів для оцінки зрозумілості кожного твердження.

3. Пілотажне дослідження (апробація методики).

Метою даного етапу є перевірка зрозумілості, логічної послідовності, структурної узгодженості та психологічної адекватності пунктів опитувальника перед масштабним використанням. Апробація проводиться на обмеженій вибірці (зазвичай 30-50 осіб), які відповідають основним соціально-демографічним характеристикам цільової вибірки. Респондентів просять оцінити зрозумілість формулювань, легкість виконання завдань, прийнятність шкал оцінювання. Проводиться також спостереження за поведінкою учасників і фіксуються труднощі, що виникають під час заповнення опитувальника.

Отримані результати аналізуються для виявлення: пунктів, які викликають непорозуміння або неоднозначне тлумачення; тверджень, що демонструють слабку варіативність (дискримінативність) відповідей;

логічних або структурних невідповідностей між пунктами та шкалами. За потреби формулювання уточнюються або замінюються, після чого створюється оновлена робоча версія методики, придатна для подальшого психометричного аналізу.

4. Психометричний етап. Даний етап адаптації спрямований на психометричну перевірку перекладеної методики – визначення її надійності, валідності та внутрішньої узгодженості відповідно до вимог сучасної психометрії. Метою цього етапу є підтвердження того, що україномовна версія інструменту вимірює той самий психологічний конструкт, що й оригінал, і робить це стабільно, узгоджено та точно.

Вибірка дослідження для реалізації даного етапу має бути репрезентативною щодо цільової популяції, для якої призначено інструмент, тобто відображати ключові соціально-демографічні параметри – вік, стать, освіту, регіон проживання, професійну сферу тощо. До неї залучають достатню кількість респондентів (зазвичай не менше 5–10 осіб на один пункт методики, або від 200 до 500 осіб загалом), що забезпечує коректність і стабільність статистичних розрахунків. Учасники відбираються за принципом добровільної згоди, з дотриманням етичних вимог, а умови проведення тестування стандартизуються для мінімізації впливу зовнішніх чинників.

Перевірка надійності передбачає обчислення коефіцієнтів внутрішньої узгодженості, зокрема α Кронбаха та ω Макдональда, а також аналіз тест–ретест стабільності результатів.

Коефіцієнт Кронбаха (α) – це показник внутрішньої узгодженості шкали, який відображає, наскільки твердження тесту вимірюють один і той самий конструкт. Формула має вигляд:

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum_{i=1}^k \sigma_i^2}{\sigma_t^2} \right)$$

де:

k – кількість пунктів у тесті,

σ_i^2 – дисперсія окремого пункту,

σ_t^2 – дисперсія сумарного балу шкали.

Чим ближче значення α до 1, тим більш узгоджені між собою твердження шкали. Значення $\alpha \geq 0,7$ зазвичай вважається прийнятним рівнем надійності.

Коефіцієнт Макдональда (ω) – це більш точний показник внутрішньої узгодженості, який базується на результатах факторного аналізу та враховує неоднакові навантаження пунктів на спільний латентний фактор. Формула:

$$\omega = \frac{(\sum_{i=1}^k \lambda_i)^2}{(\sum_{i=1}^k \lambda_i)^2 + \sum_{i=1}^k \psi_i}$$

де:

λ_i – факторне навантаження i -го пункту,

ψ_i – унікальна (специфічна) дисперсія пункту.

Високі значення ω (зазвичай $\geq 0,7$) свідчать про те, що більша частка дисперсії сумарного балу пояснюється спільним фактором, тобто методика є психометрично надійною.

Ретестова надійність відображає стійкість результатів у часі. Вона визначається шляхом повторного проведення того самого тесту на тій самій вибірці через певний проміжок часу (зазвичай 2–4 тижні). Показник розраховується як коефіцієнт кореляції між результатами першого й другого тестувань. Високе значення коефіцієнта кореляції (зазвичай $\geq 0,7$) свідчить, що тест має стабільні результати і не чутливий до випадкових коливань стану респондента чи зовнішніх умов.

Надійність паралельних форм оцінює, наскільки еквівалентними є дві (або більше) форми одного тесту, створені для вимірювання того самого конструкта з різними, але подібними завданнями. Респондентам пропонуються дві версії тесту (A і B), які мають однакову структуру, складність і зміст. Розраховується коефіцієнт кореляції між сумарними балами обох форм. Надійність паралельних форм у контексті мовної адаптації психодіагностичних методик часто перевіряється між оригінальною та перекладеною (українською) версіями тесту. Це дає змогу визначити, наскільки еквівалентно обидві версії вимірюють той самий психологічний конструкт.

Надійність розщеплення відображає ступінь внутрішньої узгодженості психодіагностичного інструменту, тобто міру відповідності результатів, отриманих за різними частинами однієї методики. Логіка цього підходу ґрунтується на припущенні, що якщо тест справді вимірює єдиний психологічний конструкт, то будь-які дві його еквівалентні частини мають демонструвати високий рівень кореляції між собою. Узгодження частин тесту оцінюється за допомогою кореляційного аналізу.

На основі аналізу сучасних українських публікацій, присвячених адаптації зарубіжних психодіагностичних методик, встановлено, що переважна більшість авторів здійснюють перевірку конструктної валідності адаптованих інструментів. Цей тип валідності є ключовим у процесі стандартизації, оскільки дозволяє емпірично підтвердити, що адаптована версія методики вимірює той самий психологічний конструкт, що й оригінал. Для цього зазвичай застосовуються методи експлораторного (EFA) та конфірмаційного факторного аналізу (CFA), які дають змогу перевірити відповідність емпіричної факторної структури теоретичній моделі, а також визначити узгодженість і незалежність латентних факторів.

У частині досліджень додатково оцінюються конвергентна та дивергентна валідність шляхом кореляційного аналізу з результатами інших методик, що вимірюють споріднені або відмінні психологічні конструкти. Проте основний акцент залишається саме на конструктній валідності, оскільки вона забезпечує теоретичну та емпіричну обґрунтованість адаптації, підтверджуючи збереження змістової й структурної еквівалентності тесту в українському соціокультурному контексті.

5. Нормування та стандартизація результатів.

Даний етап забезпечує можливість інтерпретації індивідуальних результатів у порівнянні з типовими показниками вибірки. Метою цього етапу є встановлення нормативних параметрів (середніх значень, стандартних відхилень, процентильних або стенових шкал), що

дозволяють зіставляти індивідуальні результати з популяційними даними.

Для кожної шкали обчислюються основні статистичні характеристики: середнє значення (M), стандартне відхилення (SD), медіана, асиметрія та ексцес розподілу. У разі відхилення розподілу від нормального застосовується стандартизація на основі процентильних шкал або нелінійне перетворення (наприклад, у стени чи стенини).

Слід зауважити, що норми, визначені для оригінальної вибірки, залежні від культурного, соціального та мовного контексту, а також від специфіки популяції (наприклад, студентів, клінічних пацієнтів тощо). Тому без прямої статистичної перевірки вони не можуть вважатися валідними для української вибірки.

Нормування результатів зазвичай здійснюється на основі показників середнього (M) та стандартного відхилення (SD), які описують розподіл тестових балів у вибірці. Середнє значення відображає типовий рівень вираженості досліджуваної ознаки в популяції, тоді як стандартне відхилення показує ступінь індивідуальних коливань навколо цього середнього.

Для визначення діапазонів рівнів зазвичай для нормально розподіленої вибірки використовують емпіричне правило розподілу, відповідно до якого: результати в межах $M \pm 1SD$ вважаються середнім (нормальним) рівнем; значення нижче ніж $M - 1SD$ – низьким рівнем прояву ознаки; значення вище ніж $M + 1SD$ – високим рівнем.

Такий підхід дозволяє стандартизувати інтерпретацію результатів, спираючись на статистичну структуру розподілу показників у конкретній вибірці. При цьому межі рівнів не є універсальними – вони залежать від середнього значення та варіативності даних у певній популяції, що забезпечує валідність і релевантність отриманих нормативів для українського контексту.

У випадках, коли емпіричний розподіл результатів істотно відрізняється від нормального, межі рівнів доцільно визначати на основі процентильних рангів. Такий підхід дозволяє відобразити реальний розподіл показників у вибірці та уникнути спотворення інтерпретації. Наприклад, показники нижче 25-го процентилля можуть інтерпретуватись як низький рівень вираженості ознаки, у межах 25–74-го процентилів – як середній, а вище 75-го – як підвищений або високий рівень.

Отримані норми дозволяють інтерпретувати індивідуальні результати у контексті нормативної групи та використовувати методику для наукових, клінічних або практичних завдань. Завершальним етапом є офіційна стандартизація – опис усіх процедур адаптації, психометричного аналізу та нормування та їх опублікування.

Висновок. Таким чином, проведений теоретико-методологічний аналіз засвідчив, що стандартизація психодіагностичних методик є необхідною умовою забезпечення достовірності та валідності психологічної діагностики в Україні. Систематизація етапів адаптації дозволяє створювати інструменти, еквівалентні оригіналам за змістом і структурою, але релевантні українському соціокультурному контексту. Застосування

сучасних статистичних методів, зокрема коефіцієнтів внутрішньої узгодженості (α Кронбаха, ω Макдональда), факторного аналізу та нормативних шкал, забезпечує високий рівень наукової обґрунтованості й відтворюваності результатів. Перспективи подальших досліджень полягають у створенні єдиної бази

даних адаптованих і стандартизованих для української вибірки методик, а також у впровадженні цифрових форм тестування з автоматизованим аналізом показників надійності та валідності. Це сприятиме інтеграції української психодіагностики у міжнародний науковий простір і підвищенню якості психологічної практики.

Література:

1. Перелік валідних методів психологічної діагностики, які можуть використовуватися для проведення психологічної діагностики та оцінки якості психологічної допомоги, затверджений Наказом МОЗ України № 2118 від 13.12.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-24#Text>
2. Психодіагностика особистості (збірник методик): практич. посіб. / укл.: Ю. Бойко-Бузиль, І. Пампура, Л. П'янківська. Київ : Видавничий дім Медкнига, 2025. 214 с.
3. Практична психосоматика: діагностичні шкали. Навчальний посібник / За заг. ред. О.О. Чабана, О.О. Хаустової. 4-ге видання, виправлене і доповнене. Київ: Видавничий дім Медкнига, 2025. 248 с.
4. Вельдбрехт О. О., Тавровецька Н. І. Шкала сприйнятого стресу (PSS-10): адаптація та апробація в умовах війни. *Журнал сучасної психології*. 2022. Вип. 2. С. 16–27. <https://doi.org/10.26661/2310-4368/2022-2-2>
5. Остапович В., Барко В. Стандартизація адаптованого українськомовного опитувальника 16-PF Кеттелла. *Наука і правоохорона*. 2023. Т. 2. Вип. 60. С. 268–279. [https://doi.org/10.36486/np.2023.2\(60\).28](https://doi.org/10.36486/np.2023.2(60).28)
6. Олефір В., Боснюк В. Адаптація українськомовної версії шкали задоволеності життям Е. Дінера. *Наука і освіта*. 2024. №2. С. 64–72. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2024-2-9>
7. Барко В., Барко В., Макаренко П., Бондаренко В. Українськомовна адаптація каліфорнійського психологічного опитувальника для використання в роботі з персоналом органів МВС України. *Вісник Національного університету оборони України*. 2022. Вип. 65(1). С. 5–23. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-65-1-5-23>
8. Алексіна Н., Герасименко О., Лавриненко Д., Савченко О. Українська адаптація шкали для оцінки генералізованого тривожного розладу GAD-7: досвід діагностики в умовах воєнного стану. Інсайт: психологічні виміри суспільства. 2024. № 11. С. 77–103. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2024-11-5>
9. Барко В.І., Кирієнко Л.А., Барко В.В. Адаптація опитувальника «Великої п'ятірки» для використання психологами Національної поліції України. *Наука і правоохорона*. 2018. № 3. С. 229-237. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2018_3_30
10. Вельдбрехт О., Зінченко, Н., Тавровецька Н. Шкала самооцінки Розенберга: українська адаптація та психометричні властивості. *Інсайт: психологічні виміри суспільства*. 2025. № 13. С. 142–172. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2025-13-7>
11. Яблонська Т., Верник О., Гайворонський Г. Українська адаптація опитувальника Brief-COPE. *Інсайт: психологічні виміри суспільства*. 2023. № 10. С. 66–89. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2023-10-4>
12. Аккая К., Олефір В. «Психометричні властивості української версії опитувальника «Оцінка статусів професійної ідентичності» (VISA-19)». *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Психологія*. Вип. 2 (18). С. 15–24. [https://doi.org/10.17721/BPSY.2023.2\(18\).3](https://doi.org/10.17721/BPSY.2023.2(18).3)

References:

1. Perelik validnykh metodiv psykhologichnoi diahnostyky, yaki mozhut vykorystovuvatysia dlia provedennia psykhologichnoi diahnostyky ta otsinky yakosti psykhologichnoi dopomohy (Ministerstvo okhorony zdorovia Ukrainy. 2023, December 13). [List of valid methods of psychological diagnostics approved by the Order of the Ministry of Health of Ukraine No. 2118 dated December 13, 2023]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-24#Text> [in Ukrainian].
2. Boiko-Buzyil, Yu., Pampura, I., & Piankivska, L. (Comps.). (2025). *Psykhodiahnostyka osobystosti (zbirnyk metodyk): praktychnyi posibnyk* [Personality psychodiagnostics (a collection of methods): Practical manual]. Kyiv: Vydavnychiy dim Medknyha. 214 p. [in Ukrainian].
3. Chaban, O. O., & Khaustova, O. O. (Eds.). (2025). *Praktychna psykhosomatyka: diahnostychni shkaly* [Practical psychosomatics: Diagnostic scales] (4th ed., revised and expanded). Kyiv: Vydavnychiy dim Medknyha. 248 p. [in Ukrainian].
4. Veldbrekht, O. O., & Tavrovetska, N. I. (2022). *Shkala spryniatoho stresu (PSS-10): adaptatsiia ta aprobatsiia v umovakh viiny* [Perceived Stress Scale (PSS-10): Adaptation and testing under wartime conditions]. *Zhurnal suchasnoi psykhologii – Journal of Modern Psychology*, 2, 16–27. [in Ukrainian].
5. Ostapovych, V., & Barko, V. (2023). *Standartyzatsiia adaptovanoho ukrainskomovnoho opytuvalnyka 16-PF Kettella* [Standardization of the adapted Ukrainian-language version of the 16-PF Cattell questionnaire]. *Nauka i pravookhorona – Science and Law Enforcement*, 2(60), 268–279. [in Ukrainian].
6. Olefir, V., & Bosniuk, V. (2024). *Adaptatsiia ukrainskomovnoi versii shkaly zadovolenosti zhyttiam E. Dinera* [Adaptation of the Ukrainian version of E. Diener's Satisfaction With Life Scale (SWLS)]. *Nauka i osvita – Science and Education*, 2, 64–72. [in Ukrainian].
7. Barko, V., Barko, V., Makarenko, P., & Bondarenko, V. (2022). *Ukrainskomovna adaptatsiia Kaliforniiskoho psykhologichnogo opytuvalnyka dlia vykorystannia v roboti z personalom orhaniv MVS Ukrainy* [Ukrainian adaptation of the California Psychological Inventory for use with personnel of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. *Visnyk*

Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy – Bulletin of the National Defense University of Ukraine, 65(1), 5–23. [in Ukrainian].

8. Aleksina, N., Herasymenko, O., Lavrynenko, D., & Savchenko, O. (2024). Ukrainska adaptatsiia shkaly dlia otsinky heneralizovanoho tryvozhnogo rozladu (GAD-7): dosvid diahnostyky v umovakh voiennoho stanu [Ukrainian adaptation of the Generalized Anxiety Disorder Scale (GAD-7): Diagnostic experience under martial law]. *Insight: Psykholohichni vymiry suspilstva – Psychological Dimensions of Society*, 11, 77–103. [in Ukrainian].

9. Barko, V. I., Kyriienko, L. A., & Barko, V. V. (2018). Adaptatsiia opytuvalnyka “Velykoi piatirky” dlia vykorystannia psykholohamy Natsionalnoi politsii Ukrainy [Adaptation of the “Big Five” questionnaire for use by psychologists of the National Police of Ukraine]. *Nauka i pravookhorona – Science and Law Enforcement*, 3, 229–237. [in Ukrainian].

10. Veldbrekht, O., Zinchenko, N., & Tavrovetska, N. (2025). Shkala samootsinky Rozenberha: ukrainska adaptatsiia ta psykhometrychni vlastyvoli [Rosenberg Self-Esteem Scale: Ukrainian adaptation and psychometric properties]. *Insight: Psykholohichni vymiry suspilstva – Psychological Dimensions of Society*, 13, 142–172. [in Ukrainian].

11. Yablonska, T., Vernyk, O., & Haivoronskyi, H. (2023). Ukrainska adaptatsiia opytuvalnyka Brief-COPE [Ukrainian adaptation of the Brief-COPE questionnaire]. *Insight: Psykholohichni vymiry suspilstva – Psychological Dimensions of Society*, 10, 66–89. [in Ukrainian].

12. Akkaya, K., & Olefir, V. (2023). Psykhometrychni vlastyvoli ukrainskoi versii opytuvalnyka “Otsinka statusiv profesiinoi identychnosti” (VISA-19) [Psychometric properties of the Ukrainian version of the “Vocational Identity Status Assessment” (VISA-19)]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Psykholohiia – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Psychology*, 2(18), 15–24. [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 28.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 26.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025